

Az adóhatóság tájékoztatása az adótitokról

Az állampolgárok Nemzeti Adó- és Vámhivatal (továbbiakban: NAV) iránti bizalmának egyik fontos feltétele, hogy az adózókról tárolt adatokat illetéktelen személyek ne ismerjék meg. Az adóhatóság által kezelt adatok körének bővülésével az elmúlt években jelentősen növekedett az egyedi adatkérelmek száma, valamint átrendeződt az adatigényléssel érintett adatok köre is.

Mindezen tényezők ismételten felhívják a figyelmet a NAV adótitok védelme érdekében tett intézkedéseire, illetve az adatok megismerését biztosító tevékenységére.

Cikkemben az adótitok védelméről, külső szervek, személyek részére egyedi megkeresés alapján történő adatátadás szabályairól, gyakorlatáról adok tájékoztatást, különös tekintettel az adatkiadások során felvetődő jogalkalmazási, jogértelmezési kérdésekre.

A jogszabályi háttér alakulása a titok megóvásától az adótitok védelméig

Jogrendszerünkben az Alkotmány 59. § (1) bekezdése deklarálta, hogy mindenkit megillet a magántitok és a személyes adatok védelméhez való jog, mely alapján a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 81. §-a tartalmazott rendelkezést néhány titokfajta védelmére, a magántitok körébe sorolva az adótitkot. Személyiségvédelmi jogunk fejlődésében nagy előrelépést jelentett az Alkotmánybíróság adatvédelmi döntése /15/1991. (IV.13.) AB határozat/. Hatályos jogunkban a titokvédelmi rendelkezések jogrendszerbeli alapját Magyarország Alaptörvénye VI. cikk (2) bekezdése teremti meg, mely az alapjogok körébe sorolva kimondja, hogy mindenkinek joga van a személyes adatai védelméhez. Az adatkezelés elveit az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény tartalmazza, első helyen meghatározva a célhoz kötöttség elvét.

Az adótitok intézményét 1989-ben az állami pénzügyekről szóló 1979. évi II. törvény 64/B. §-a vezette be. Az adózás rendjéről szóló 1990. évi XCI. törvény 46-48. §-ai rendelkeztek elsőként részletesen - a

nemzetközi gyakorlathoz képest is szigorúan - a magántitok és az üzleti titok védelme érdekében az adótitokról.

A hatályos rendelkezések szerint az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény (továbbiakban: Art.) szabályozza - már sokkal részletesebben - az adóhatóság tudomására jutott adótitoknak minősülő adatok kezelését. A NAV (továbbiakban: adóhatóság) feladatainak, hatósági jogkörének fokozatos bővülésével növekedett a nyilvántartott adatok köre és mennyisége is. Ezzel egyidejűleg a más államigazgatási szerveknek, különböző hatóságoknak feladatokat delegáló jogszabályok gyakran adnak felhatalmazást arra, hogy feladataik ellátásához az adóhatóságtól adótitkot érintő információt, adatot kérjenek. Nem utolsósorban az adózók saját adataikra vonatkozó tájékoztatásának is megnőtt a jelentősége az elmúlt évek során.

Az adótitok fogalma

Az adótitok fogalmát az Art. 53. § (1) bekezdése határozza meg: adótitok az adózást érintő tény, adat, körülmény, határozat, végzés, igazolás, vagy más irat.

Az adótitok törvényi definíciója alapján az adóhatóság által nyilvántartott valamennyi adat, az adóhatósági eljárásokkal összefüggő adatok, továbbá valamennyi adóhatósági irat és azok tartalma teljes körűen az adótitok körébe tartoznak.

A titoktartási kötelezettség nem szűnik meg az idő múlásával és akkor sem, ha ugyanazt az adatot más, nyilvános nyilvántartásból (pl. ingatlan-nyilvántartás, cégnyilvántartás) vagy egyéb forrásból (pl. adózótól származó információ, sajtótermékben megjelent nyilatkozat) bárki megismerheti.

Az Art. 2007. július 25-től hatályos változása értelmében nem minősül adótitoknak a nyilvános cégadat, a céginformációs és az elektronikus cégeljárásban közreműködő szolgáltatótól kérhető adat, valamint az az adat, amely az adózóval nem hozható kapcsolatba¹. 2014. július 1-től az alapítvány, egyesület esetében az Art. 16. § (3) bekezdése által meghatározott - állami adóhatósághoz bejelentendő - adatokon kívül a bírósági nyilvántartásból kérhető adatok köre² sem minősül adótitoknak.

1) Art. 53. § (4) bekezdés

2) Art. 54. § (5) bekezdés

Az Art. 2012. január 1-jétől hatályos szabályai lehetővé teszik egy eljárásban a vámazonosító szám (VPID szám) és az adószám kiadását. Ezzel összefüggésben kiegészült az Art. 53. §-a, miszerint a vámazonosító számra is az Art. szerinti titokvédelmi és adatszolgáltatási rendelkezések vonatkoznak.

Az adótitok mellett az adóhatósági szervezet és feladatkör változásával együtt külön jelentőséggel bír a vámtitok körébe tartozó adatvédelem. Vámtitok minden, a vámigazgatási eljárással kapcsolatos tény, adat, körülmény, igazolás vagy információ a közösségi vámjog végrehajtásáról szóló 2003. évi CXXVI. törvény 16. § (1) bekezdése alapján.

Titoktartási kötelezettség áll fenn az adótitokon kívül minden más, a hivatalos tevékenység során tudomásra jutott titok, így pl. a magántitok, üzleti titok, banktitok (továbbiakban: egyéb titok) tekintetében is. Az egyéb titok akkor nem minősül egyben adótitoknak is, ha az az adózást nem érinti. Amennyiben azonban valamely jogszabály titkosan kezelendőnek, vagy védettnek minősít valamely adatot, tényt, akkor az adóhatósági eljárás során az a vonatkozó jogszabály szerint kezelendő.

Így egyéb titokkörben említhető az üzleti titok, a magántitok, a banktitok. A banktitok és az értékpapírtitok sajátossága, hogy csak a hatóság által adatkéréskor megjelölt célra használható fel. (A banktitkot képező adatok megszerzéséről és felhasználásáról az Adóvilág 2015/3. számában olvashatunk.)

Az adótitok védelme

A titoktartási kötelezettség személyi hatályát az Art. 53. § (2) bekezdése határozza meg. Eszerint az adóhatóság alkalmazottja, volt alkalmazottja, az ellenőrzésbe vagy az eljárásba bevont szakértő és minden más személy, akinek az adatszolgáltatás, -nyilvántartás, -feldolgozás, az ellenőrzés, az adómegállapítás, az adó és adóelőleg-levonás, az adóbeszedés, az adóvégrehajtás, illetve a statisztikai célú felhasználás során feladataival összefüggésben adótitok vagy más titok jut a tudomására, köteles azt megőrizni. Az adóhatóságot a hivatali eljárása során tudomására jutott minden irat, adat, tény, körülmény tekintetében titoktartási kötelezettség terheli. A titoktartási kötelezettség a fenti kör számára az egyéb titok vonatkozásában is fennáll.

A törvény elsődlegesen az adóhatóság alkalmazottját emeli ki, de egyező kötelezettség terheli az eljárásba vont szakértőt is. Felmentés csak egyedi esetekben lehetséges,

pl. bírósági eljárás során történő meghallgatáskor. Az adóhatóság feladatellátása során a dolgozókon kívül más személyek is – pl. számítógépes szakemberek, adatrögzítők, hatósági tanúk – kapcsolatba kerülnek adatokkal. A titoktartásra kötelezettek körét dokumentált módon figyelmeztetni kell a titoktartási kötelezettségre és a kötelezettség megszegésének jogkövetkezményeire.

A titoktartás érvényesül „munkakörön kívül” is, a magánélet során - határidőhöz nem kötötten -, így nyugállományba vonulás után, munkahely-változást követően is kötelez. Az adótitok megtartása mást is terhel, így pl. a munkáltatót (alkalmazottját), mint adó- illetve adóelőleg levonásra, adatszolgáltatásra kötelezettet, a tevékenysége során megismert, adótitoknak minősülő adatok tekintetében.

A titoktartási kötelezettség megsértéséről – adótitok vonatkozásában az Art. 53. § (2) bekezdése szerint – akkor beszélhetünk, ha a védett adatot az annak birtokában lévő személy alapos ok nélkül, illetéktelen személy részére hozzáférhetővé teszi, felhasználja vagy közzéteszi. A titok megsértése történhet tevőlegesen (szándékos, gondatlan) vagy mulasztás (iratok elzárásának elmulasztása által más személy részére megismerhetővé tétel) útján egyaránt. Mindkét eset ugyanazon jogkövetkezményekkel jár, kártérítési, szabálysértési, súlyosabb esetben büntetőjogi, munkajogi következményei vannak.

Az adótitok felhasználása

Az Art. 54. § (1) bekezdésének rendelkezései azt szabályozzák, hogy mely szervek, személyek használhatnak fel alapos okkal adótitoknak minősülő adatot. A felhatalmazás csak adótitokra vonatkozik. Egyéb titokfajták esetében a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (továbbiakban: Ket.) 17. §-ának adatkezelésre vonatkozó rendelkezéseiből következik a védelem.

A titoktartási kötelezettség szabályai megtartásának óriási jelentősége van mind az információk szervezeten belüli átadása, mind pedig a külső szervek és személyek részére történő adatszolgáltatás, tájékoztatás körében. Az adótitkot képező adat teljes védelmet élvez. Meghatározott esetekben azonban ezeket az adatokat meg kell ismerni, fel kell dolgozni, illetve ezek alapján különféle kötelezettségeket kell előírni.

A szervezeten belüli adatátadás az Art. 54. § (1) bekezdésének a) pontján alapul. A NAV adóztatási illetve vám-

szerve, eltérő hatáskörük miatt a felesleges eljárások alól mentesülnek, ha ellenőrzéshez, adóigazgatási eljáráshoz, a vámhatóság hatáskörébe tartozó eljárás megindításához, lefolytatásához felhasználják a másik szervnél már rendelkezésre álló adatokat.

A **külső szervek, személyek részére történő adatátadásra** részletes szabályozást nyújt az Art. az 54. § (1) – (15) bekezdéseiben és az ennek keretei között alkalmazandó más törvények és jogszabályok. Az Art. hivatkozott rendelkezései az elmúlt években jelentősen változtak, bővült a felhasználásra jogosult szervek és a kiadható adótitoknak minősülő adatok köre is.

Az állami adó- és vámhatóságon kívül más szervek illetve személyek csak törvény felhatalmazása, vagy az adózó írásbeli hozzájárulása alapján tájékoztathatók az adótitokról.³ Az adat kérésének és átadásának alapfeltétele az eljárás során az írásbeliség.

Szóbeli, illetve telefonon történő megkeresés alapján és módján más adózónak az őt terhelő adókötelezettség jogszerű teljesítéséhez (pl.: ÁFA levonás érvényesítése stb.), vagy állami szervnek, köztestületnek törvényben meghatározott feladata ellátásához kiadható – a vállalkozói tevékenységet folytató másik adózó nevére, elnevezésére, székhelyére, telephelyére, adószámára vonatkozó – adat, azonban az alábbiakat kell az eljáró ügyintézőnknek betartani:

- **szóbeli adatkérés esetén:** a kérelemről jegyzőkönyvet kell készíteni, tisztázni kell az adatkérő

adózó nevét, adószámát, székhelyét és azt, hogy milyen célból kéri a más adózóra vonatkozó adatot, a kért adat közlése előtt az adatkérő adózóra vonatkozóan közölt adatokat is ellenőrizni kell a nyilvántartásunkban. Ha a kért adat kiadható, úgy az adat kiadását, ha nem adható ki, úgy az adatkiadás megtagadását is a jegyzőkönyvbe bele kell foglalni. Az adat kiadása esetén arról is tájékoztatást kell adni a jegyzőkönyvben, hogy az adatkérő adózó a más adózó adatait csak az őt terhelő adókötelezettség jogszerű teljesítéséhez használhatja fel. A jegyzőkönyv egy példányát az adatkérőnek át kell adni.

- **telefonos adatkérés esetén:** tisztázni kell az adatkérő adózó nevét, adószámát, székhelyét és azt, hogy milyen célból kéri a más adózóra vonatkozó adatot, a kért adat közlése előtt az adatkérő adózóra vonatkozóan közölt adatokat is ellenőrizni kell a nyilvántartásunkban. Ha a kért adat kiadható, úgy arról is tájékoztatni kell az adatkérő adózót, hogy az adatkérés tényére az állami adóhatóság előtt eredményesen csak akkor hivatkozhat, ha az adatkérést írásban megismétli, illetve arról, hogy a más adózó adatait csak az őt terhelő adókötelezettség jogszerű teljesítéséhez használhatja fel.

Az adóhatóság által teljesített adatkiadások és tájékoztatások száma – a jogszabályi felhatalmazást tartalmazó rendelkezések és az egyedi megkeresések hatására – az utóbbi években jelentős mértékben emelkedett. A rendszeresen teljesített, tömeges adatátadásokon kívül az önkormányzati adóhatóságoktól, végrehajtóktól, külső szer-

Egyedi megkeresés alapján történő leggyakoribb adatkiadások

Igénylő:	Tájékoztatás tárgya:	Jogszabályi rendelkezés:
I. Adózó más adózóra vonatkozó megkeresése	Adókötelezettség teljesítéséhez: név, elnevezés, székhely, telephely, adószám	Art. 54.§ (1) bekezdés d) pont
II. Adózó saját adatairól	a) Kifizetők által bevallott jövedelem	Art. 54.§ (1) bekezdés b) pont
	b) Vállalkozói tevékenység időtartama,	Art. 54.§ (1) bekezdés b) pont
	c) Háztartási alkalmazotti jogviszony	Art. 54.§ (1) bekezdés b) pont
	d) Egészségügyi szolgáltatási járulékfizetési kötelezettséggel kapcsolatos adatok	Art. 54.§ (1) bekezdés b) pont
III. Más adóhatóság (önkormányzat jegyzője)	a) Iparüzési adó ellenőrzéséhez TAO, SZJA, EVA adóbevallás adatai	Art. 54.§ (3)-(4) bekezdés
	b) Adóazonosító jel, bankszámlaszám kérés saját nyilvántartáshoz	Art. 54.§ (3)-(4) bekezdés
	c) Illetékességi területen egyéni, társas vállalkozás, őstermelők listája	Art. 54.§ (3)-(4) bekezdés

3) Art. 54. § (1) bekezdés b)-c) pontjai

IV. Nyugdíjbiztosítási, Egészségbiztosítási, Rehabilitációs hatóságok	a) Egyéni vállalkozói tevékenység szüneteltetésének időszaka	Art. 54.§ (3) bekezdés
	b) Járulékelőrzéssel kapcsolatos jegyzőkönyvek, határozatok megkérése	Art. 54.§ (3) bekezdés
	c) Biztosítási jogviszony bejelentésének időpontja	Art. 54.§ (3) bekezdés
	d) Járulékalapot képező jövedelem	Art. 54.§ (3) bekezdés
V. Bíróság	a) Adózók adott évi jövedelme	Art. 54.§ (7) bekezdés a) pont
	b) Bevallások másolatainak megkérése	Art. 54.§ (7) bekezdés a) pont
	c) Adóellenőrzésről készült jegyzőkönyvek, határozatok megküldése másolatban	Art. 54.§ (7) bekezdés a) pont
	d) Adózói adókötelezettségek teljesítésének időpontja	Art. 54.§ (7) bekezdés a) pont
VI. Kormányhivatal Munkavédelmi és Munkaügyi hatóságai	a) Egyszerűsített foglalkoztatás bejelentése	Art. 52.§ (7) bekezdés a/aa) pont
	b) Munkaviszony létesítésének és megszüntetésének bejelentése	Art. 52.§ (7) bekezdés a/aa) pont
VII. Nyugdíjfolyósító Igazgatóság	Járulékalapot képező jövedelem meghaladta-e a társadalombiztosítási nyugalmasági törvényben meghatározott éves keretösszeget	Art. 54.§ (7) bekezdés a/aa) pont

vektől, magánszemélyektől is számos megkeresés érkezik, mely adatok kiadása esetén gyakran dilemmát jelent az adatokról történő tájékoztatás teljesíthetősége.

Az önkormányzati adóhatóság tájékoztatása

Az önkormányzati adóhatóság tájékoztatását az Art. 54. § (1) bekezdés a) pontja⁴, az Art. 54. § (3) bekezdése⁵, valamint az Art. 54. § (4) bekezdése⁶ rögzíti. Mivel az adózás rendszerében a helyi adók és a központi adók alapja több esetben egybeesik, indokolt a NAV tudomására jutott adatok átadása az önkormányzati adóhatóság részére, elkerülve ezzel, hogy ugyanazon vizsgálatot két adóhatóság is lefolytassa.

A leggyakoribb igények az adózók adószámára, adóazonosító jelére, bankszámla számára, adóbevallási adataira vonatkoznak végrehajtási, ellenőrzési eljárás lefolytatásához. Gyakran kéri az önkormányzat illetékességi területén székhellyel, telephellyel rendelkező, vállalkozási tevékenységet folytatóként bejelentkezett, továbbá meghatározott bevételt elérő őstermelők törzsadat állományára vonatkozó adatokat adóztatási tevékenységük segítése, vagy helyi adó bevezetése végett. Általános jelleggel adatokat az állami adóhatóság nem adhat át, kivéve, ha az adatkérést az önkormányzati adóhatóság konkretizálja, nevesíti az érintett adózókat, valamint rögzíti azon körülményt, hogy a kért adatok felhasználása az Art-

A megkeresésre történő adatkiadások a Zala Megyei Adóigazgatóságon 2010-2014. években

Időszak	Bíróság	Önkormányzati adóhatóság	Bírósági végrehajtó	Kormányhivatal Foglalkoztatási, Munkaügyi, Munkavédelmi Szervei	Társadalombiztosítási igazgatási szervek	Egyéb adózói saját adat	Összesen
2010	138	398	1187	112	1916	78	3829
2011	103	1066	2452	67	2311	169	6168
2012	75	509	1466	27	4641	108	6826
2013	94	491	483	45	6324	227	7664
2014	76	552	491	84	9100	404	10707

4) az adótitkot alapos okkal használják fel, ha adó vagy költségvetési támogatás ellenőrzését, az adóigazgatási eljárás, a vámhatóság hatáskörébe tartozó eljárás megindítását, lefolytatását vagy az Art. 54. § (2) és (3) bekezdésében megjelölt szervek tájékoztatását szolgálja

5) az valamely adó, illetve vámteher vagy adóhiány feltárását, behajthatóságának megállapítását, valamint adóigazgatási eljárás lefolytatását lehetővé teszi vagy valószínűsíti

6) az önkormányzati adóhatóság az adóztatási tevékenységéhez megkérheti az állami adóhatóságtól a vállalkozási tevékenységet folytató adózók bejelentkezése, illetőleg változásbejelentése alapján nyilvántartott adatokat

ban megjelölt célokat szolgálja. Amennyiben az adatkiadás valamely adó (vámteher) vagy adóhiány feltárását, behajtását, illetve adóigazgatási eljárás lefolytatását lehetővé teszi vagy valószínűsíti, teljesítésének nincs törvényi akadály.

Az Art. 10. § (4) bekezdése az eredményesebb és költségtakarékos adóztatás érdekében együttműködési kötelezettséget határoz meg a magyar adóhatóságok egymás közti viszonyában és az Európai Bizottság illetékes főigazgatóságaival, továbbá a közösség tagállamainak adóhatóságaival is.

Bíróság, bírósági végrehajtó tájékoztatása

Az Art. 54. § (7) bekezdés a) pontja alapján az adóhatóság megkeresésre tájékoztatja az adótitokról a bíróságot. A bírósági megkeresésnek mind a büntető, mind polgári peres vagy nemperes eljárásban eleget kell tenni. Az adóhatósági határozat bírósági felülvizsgálata kívül más esetekben is gyakran szükség lehet az adóhatóság birtokában lévő adatok kiszolgáltatására. Magánszemély jövedelmére vonatkozó adatokat kér a bíróság tartásdíj megállapítása iránti, vagyonmegosztási perekben, büntetőeljárások során. Sok esetben bevallási adatokat vagy bevallások, egyéb dokumentumok eredeti, aláírt példányait kérik, melynek nem tud eleget tenni az adóhatóság, mert időközben selejtezés miatt már nem állnak rendelkezésre eredeti iratok. Több esetben az adatszolgáltatás jogszerű teljesítése érdekében a megkeresés pontosítását kell kérni, mert nem egyértelmű, hogy mely időintervallumra, milyen adatkörre vonatkozik a megkeresés. Így pontosítani kellett azt az adatigényt is, amikor büntetőügyben kereste meg a bíróság az adóhatóságot, hogy a vádlott személyi jövedelemadóval kapcsolatos adatait 2005. adóévtől 2014. adóévig terjedő időtartamra vonatkozóan közölje. A megkeresés alapján nem volt egyértelmű, hogy a megjelölt adóévekre vonatkozóan teljesített személyi jövedelemadó bevallás mely adatairól (benyújtás ténye, jövedelem adatok, bérből, egyéni vállalkozásból származó jövedelem, kedvezmények igénybevétele stb.) kér tájékoztatást a bíróság.

Amíg a bíróság tájékoztatói joga szinte korlátlan, addig az önálló bírósági végrehajtó a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény 47. §-a alapján az

adós (adózó) lakóhelyére (tartózkodási helyére) telephelyére, munkahelyére (egyéni vállalkozására), jövedelmére és a végrehajtás alá vonható vagyontárgyaira vonatkozó adatok beszerzésére jogosult. A törvény 7. §-a a bejelentett bankszámla szám megismerésére is feljogosítja. Gyakran előfordul, hogy a végrehajtó az adósra és vagyonára vonatkozó adatokat akkor is az adóhatóságtól kívánja beszerezni, ha a kért adat kezelője más hatóság, szervezet. Ilyen esetben a megkeresés hatásköri áttétele iránt kell intézkedni.

Nyugdíjbiztosítási, egészségbiztosítási, rehabilitációs és munkaügyi szervek tájékoztatása

Nagy számban érkeznek megkeresések a Kormányhivatalok Nyugdíjbiztosítási, Egészségbiztosítási és Rehabilitációs hatóságaitól ellátás megállapításához jogviszony és jövedelem adatokra. A személyre szóló megkeresések száma az elmúlt öt év alatt csaknem ötszörösére emelkedett. Ennek oka a nyugdíjbiztosítási igazgatási szervek ellátás megállapítás érdekében végzett tömeges hivatalból indított egyeztetési eljárása, a nyugdíj mellett járulékalapot képező jövedelemmel rendelkezők ellátás felülvizsgálata, a benyújtott önellenzéseket követő megváltozott adatok alapján történő felülvizsgálat, valamint a saját kérésre szolgálati idő megállapítása iránti nagyszámú kérelem. A társadalombiztosítási szervek előtt folyamatban lévő eljárás ideje alatt gyakran az adózók is tájékoztatást kérnek a vizsgált időszakra az adóhatóságnál nyilvántartott vállalkozói tevékenységre vonatkozó, jövedelem- és jogviszony adatokról. A törvény az adatátadás célhoz kötöttségét minden esetben követelményként jelöli meg. Az Art. 52. § (7) bekezdés a) pont aa) alpontja alapján egyedi megkeresésre az adatok akkor adhatók ki a nyugdíjbiztosítási igazgatási szervek részére, ha valamely ellátás vagy támogatás megállapítása, valamint a folyósítás jogszerűségének ellenőrzése érdekében történik. A Nyugdíjbiztosítási Alap, az Egészségbiztosítási Alap és az elkülönített állami pénzalap kezelőjét akkor illeti meg a titoktartási kötelezettség alá tartozó adat, körülmény, ha az az általa kezelt alap javára teljesítendő kötelező befizetéssel van összefüggésben. Amennyiben a kérelem a törvényi feltételeknek nem felel meg, úgy az adatszolgáltatás nem teljesíthető. Az adatszolgáltatásra irányuló megkeresésekkel kapcsolatos eljárás lefolytatására az adatszolgáltatással érintett magánszemély lakóhelye – nem az őt foglalkoztató székhelye –, egyéni vállalkozó, mezőgazdasági őstermelő esetén pedig a székhelye/telephelye szerinti adóigazga-

tóság az illetékes. 2012. január 1-jétől az adóhatóság az Art. 52. § (7) bekezdés a) pont aa) alpontja alapján adatot szolgáltat a megváltozott munkaképességű személyek ellátásairól és egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXCI. törvény rendelkezései szerint a rehabilitációs hatóság részére. A 2009. december 31-ét követő időszakra vonatkozó egyedi megkeresések esetében a biztosítási időszakot, a 2010. december 31-ét követő időszakra a biztosítási időszak mellett a jövedelemre vonatkozó adatokat is közölni kell. Az adatszolgáltatás feltételeinek fennállását a hivatkozott jogszabályokból következően vizsgálni szükséges.

A fentiek alapján nem teljesítheti az adóhatóság azt a megkeresést, amelyben olyan ellenőrzési jegyzőkönyv megküldését kéri a hatóság, mely a jogszabályi felhatalmazás szerint átadható adatokon kívül más, adótitok körébe tartozó adatot is tartalmaz. Úgyszintén nem teljesíthető olyan adatkérés (pl. egyéni vállalkozó jogállása, rendelkezik-e élő adószámmal, mikor szűnt meg), mely esetében nem igazolható az adatátadás célhoz kötöttsége, illetve más szerv nyilvános nyilvántartása is szolgáltathat adatot.

A Kormányhivatal Munkaügyi, Munkavédelmi hatóságaitól jogtalanul igénybevett ellátások visszafizettetése érdekében végrehajtási eljáráshoz, foglalkoztatotti adatokra vonatkozóan pedig ellenőrzéshez érkeznek megkeresések. A munkaügyi hatóság gyakran kér tájékoztatást az egyszerűsített foglalkoztatás kezdetére, napjainak számára, a bejelentés idejére (nap, óra, perc).

Az adózó saját adatairól történő tájékoztatása

Az elmúlt években az adózók saját adataikra vonatkozó tájékoztatási igényeinek száma is nagymértékben nőtt. A leggyakoribb adózói adatkérések jogviszonyra (munkaviszony), jövedelemre (bejelentett munkabér), vállalkozási jogviszonyban töltött időtartamra, vállalkozás átlagos statisztikai állományi létszámára, háztartási alkalmazottként bejelentett időszakra vonatkoznak.

A munkavállalóknak jogaik érvényesítéséhez, kötelezettségeik teljesítéséhez sok esetben szükségük van a biztosítási jogviszonyukra, valamint a tőlük levont adó- és járulékok összegére vonatkozó adatokra. Ezeket az adatokat a munkáltatók a T1041-es adatlapon (biztosítási jogviszony) jelentik be, valamint a '08M magánszemélyenkénti összesítő nyomtatványon (levont adó- és járulékok összege) vallják be.

A tájékoztatást az adóhatóság az Art. 12. § (1), (3) bekezdései és az 54. § (1) bekezdés b) pontja alapján teljesíti. A hivatkozott rendelkezések szerint az adó megfizetésére kötelezett személy jogosult az adózásra vonatkozó iratok megismerésére, minden olyan iratba betekinthez, arról másolatot készíthet vagy kérhet, amely jogainak érvényesítéséhez, kötelezettségeinek teljesítéséhez szükséges, így az adatok kiadásának akadálya nincs. A magánszemély adózók számára problémát jelent az adatigény szakszerű megfogalmazása. Az értelmezhetetlen, pontatlan, félreérthető beadványok adminisztrációs terheinek elkerülése érdekében több adóigazgatóság „Kérelem” formanyomtatványt rendszeresített a gyorsabb, hatékonyabb ügyintézés érdekében.

Gyakorta előfordul, hogy a kérelemben igazolás kiállítását kéri, megnevezve azt a hatóságot, szervet, ahol fel kívánják használni az adóhatóság tájékoztatásában szereplő adatokat. Ilyen esetekben indokolt az adózók figyelmét felhívni arra, hogy az adóhatóság igazolást csak a törvényben⁷ meghatározott körben és adatra vonatkozóan állít ki. Az adatkiadás során közölt adatok tájékoztató jellegűek, nem minősülnek hatósági bizonyítványnak és nem egyenértékűek azon igazolással, melynek kiállítása a munkáltató (kifizető) kötelezettsége és egyben felelőssége. Amennyiben az adózó azért igényli az adatokat, mert az adóbevallása kitöltéséhez szükséges információk nem állnak teljes körűen a rendelkezésére, tájékoztatjuk arról őt, hogy a magánszemély a központi elektronikus szolgáltató rendszeren keresztül – az ügyfélkapun történő regisztrációt követően - hozzáférhet a munkáltató által teljesített, az Art. 16. § (4) bekezdés szerinti bejelentésnek és a 31. § (2) bekezdés szerinti bevallásnak a saját magára vonatkozóan nyilvántartott adataihoz, ellenőrizheti azok hitelességét, és lehetősége van adóbevallását elektronikusan benyújtani.

Növekszik azon adózók száma is, akik az adatkéréssel egyidejűleg jelzik az adóhatóságnak, hogy a munkaviszony megszűnésekor a munkáltató nem adta át a szükséges igazolásokat, ezért bevallási kötelezettségüknek nem tudnak eleget tenni, nem tudják igazolni biztosításban eltöltött idejüket, a munkanélküli és egyéb szociális ellátások igénybe vétele, valamint további elhelyezkedésük gátja az igazolás hiánya. A jogviszony bejelentések elmaradása az adóhatósági nyilvántartás pontatlanságán túl az adóbevételek elmaradását is eredményezi. Számos esetben megállapítható az is, hogy a munkavállaló biztosítási jogviszonya rendezettnek tűnik,

7) Art. 85-85/A. §

azonban nincs mögötte bevallás, illetve befizetés, tehát hiányzik a 08-as járulékbevallás. Az adóhatóságtól kiemelt figyelmet követel, hogy – a foglalkoztatással és a kifizetett juttatásokkal kapcsolatos munkáltatói igazolások pótlása és a társadalombiztosítási jogviszony tisztázása érdekében szükséges intézkedések megtétele során – a panaszokról és a közérdekű bejelentésekről szóló 2013. évi CLXV. törvény 3. § (3) bekezdése értelmében – a bejelentő személyes adatait annak egyértelmű hozzájárulása nélkül ne hozza nyilvánosságra.

Az egyéb törvényeken alapuló adatfelhasználás

Alapos okkal használható fel az adótitok, ha azt törvény előírja, vagy megengedi. Az Art. szabályozási körén kívül más törvények rendelkezései is lehetővé, illetőleg kötelezővé teszik adótitoknak minősülő adatok átadását, tájékoztatás megadását. Leggyakrabban az alábbi megkereséseknek teszünk eleget:

- A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény 131. § (5) bekezdése alapján a települési önkormányzat képviselő-testülete, jegyzője, a gyámhivatal megkeresésére közli a szülő, a törvényes képviselő, valamint – írásbeli felhatalmazás alapján – a figyelembe vehető közeli hozzátartozó személyi jövedelemadó alapját.
- A szociális igazgatásról és a szociális ellátásokról szóló 1993. évi II. törvény 10. § (7) bekezdése alapján az ellátást igénylő, valamint a figyelembe veendő személy jövedelemadó alapját is közli az adóhatóság a szociális hatáskört gyakorló szervek megkeresésére. A törvény 55/D. § (3) bekezdés b) pontja szerint a Magyar Államkincstár az energiafelhasználási támogatás igénybevételének ellenőrzése céljából jogosult jövedelmi adatokat kérni. Nem teljesíthető tehát a jegyző azon megkeresése, amelyben szociális ellátás megállapításához, további folyósításához a szükséges feltételek teljesítését igazoló adóhatósági tájékoztatást kér a munkáltató által az ellátást igénylő alkalmazásával kapcsolatos bejelentett adatokról.
- A sportról szóló 2004. évi I. törvény 32. § (4) bekezdése a sportszövetségeket jogosítja adatigénylésre a bajnokságban részt vevő sportszervezetek

köztartozásaira vonatkozóan, mely adat közérdekűnek minősül. A törvény 57. § (4) bekezdése alapján a sportpolitikáért felelős minisztérium kérhet tájékoztatást a sportszervezetek, sportszövetségek köztartozásairól.

Az adatkérések teljesítése során előforduló problémák

1. Továbbra is tömegesen fordulnak adatok érdekében az adóhatósághoz a bírósági végrehajtók, pénzforgalmi bankszámlaszám, végrehajtható vagyontárgyak, munkahely adatok kiadása érdekében. Megjegyzendő, hogy a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről szóló 1997. évi LXXX. törvény 40. §, 42. § (1) bekezdés a)-g) pontjai és a 43. § (1) bekezdés a)-k) pontjai alapján meghatározott nyilvántartásokat vezető szervek tartják nyilván és kezelhetik a foglalkozásra, a munkahelyre, a munkakörre és a tevékenységre vonatkozó adatokat. Ezek alapján az adóhatóságnak a munkahelyre vonatkozó adatszolgáltatási igényeket hatáskör hiányában továbbítani kell a hatáskörrel rendelkező szervhez.
2. Az elektronikus ügyintézés terjedésével mind több adózó e-mailben nyújtja be adatkérési igényét. Jogszabályi rendelkezés hiányában nincs lehetőség elektronikus úton előterjesztett beadvány alapján adatszolgáltatásra, tekintettel arra, hogy az előterjesztő személy egyértelműen nem azonosítható be, kérelméhez joghatás nem fűződik.
3. Az adatkadási igényt gyakorta „igazolás” kiállítása iránti kérelemként terjesztik elő, különösen a magánszemélyek. Az adóhatóság által kiadható igazolásokra vonatkozó részletszabályokat az Art. VII. fejezete tartalmazza, amely meghatározza azok fajtáit, tartalmi elemeit, az általános eljárási szabályokat. Az Art. egyéb rendelkezései is kapcsolódhatnak az adóhatósági igazolások szabályaihoz. Az adóhatóság által kiadható igazolások típusai a következők: az ún. tartozásmentességi igazolások (adó-, együttes adó-, jövedelem-, illetve köztartozásmentes adózói minőségről igazolások), a jövedelemigazolások, valamint az illetőségigazolások. Tekintettel arra, hogy az adóhatósági tájékoztatást tartalmazó iratot gyakran más szerv, hatóság előtt valamely adat, tény, körülmény igazolására, jogosultság megállapítására fel kívánják használni, indokolt az adatkérő figyelemfelhívása arra, hogy az adatszolgáltatás nem minősül hatósági igazolásnak.

4. Az adatigény teljesítése során az adat kiadásának jogszabályi feltételeit alaposan vizsgálni kell. Konkrét ügyben a részletesen taglalt jogszabályi hivatkozás ellenére nem adható ki az adótitok az ingatlanvállalkozás-felügyeleti hatóságnak a társasház-kezelői tevékenység bejelentés vagy engedély feltételeinek megállapításához a tevékenységet folytatni szándékozó adózó köztartozás mentességére vonatkozóan. Az adatszolgáltatási igényt a hatóság a 23/2013. (VI.28.) NGM rendeletben foglaltakra alapozta. Az adótitok kiadása iránti megkeresésre történő adatszolgáltatás az Art. 54. § (1) bekezdésének b) pontja alapján csak akkor megalapozott, ha a megkeresés törvényi előírás alapján. Jelen ügyben a hivatkozott rendelet alapján azonban – adózói hozzájáruló nyilatkozat hiányában – nincs lehetőség adótitkot képező adat kiadására.
5. A Ket. 36. § (2) bekezdése szerint az ügyfél azonosításához szükséges adatok kivételével az ügyféltől nem kérhető olyan adat igazolása, amely nyilvános, vagy amelyet valamely hatóság, bíróság vagy a Magyar Országos Közjegyzői Kamara jogszabállyal rendszeresített nyilvántartásának tartalmaznia kell. Az adatszolgáltatás iránti kérelmet nyolc nap alatt kell teljesíteni. Adóügyekben azonban nem hagyhatók figyelmen kívül az Art. 53. § (1) bekezdésében és 54. § (1) bekezdés b) pontjában foglaltak, amely szerint az adótitkot alapos okkal használják

fel, ha azt törvény előírja vagy megengedi. Az adótitok felhasználását lehetővé tevő törvényi rendelkezésnek konkrétan kell lennie, meg kell jelölnie azt, hogy mely adótitkot, mely szerv részére lehet kiadni. A Ket. hivatkozott rendelkezése – valamint az azon alapuló ágazati jogszabályok rendelkezései (pl. A fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvény 47. § (9) bekezdés) – olyan általános jellegű előírások, amelyek az adótitoknak minősülő adatok esetében nem adnak kellő, az Art. hivatkozott rendelkezése által megkövetelt felhatalmazást az adótitoknak minősülő adatok átadására. Az ezzel ellentétes jogértelmezés a közigazgatási szervek vonatkozásában gyakorlatilag kiüresítené az adótitokkal kapcsolatos előírásokat, hiszen konkrét törvényi felhatalmazás hiányában is valamennyi, adótitoknak minősülő adatot ki kellene adni a Ket. hatálya alá tartozó bármely eljárást lefolytató hatóság részére.

Az adótitok védelmére vonatkozó szabályok megtartására mindenkinek kiemelt figyelmet kell fordítani, aki tevékenysége végzése során adótitoknak minősülő adat birtokába jut. A folyamatosan módosuló jogszabályi rendelkezések, az alakuló joggyakorlat és a tájékoztatásra jogosultak igényeinek változása ismételten ráirányítja a figyelmet az adatvédelem jelentőségére.

DR. KISS JUDIT